

Tilapäistä suojelua saavien vastaanotto

Khall 11.04.2022 § 100
817/00.01.02/2022

Valmistelu kaupunginjohtaja Hanna Helaste p. 0400 742 751

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on aiheuttanut suuret pakolaisvirrat. Ukrainassa yli 10 miljoonaa henkilöä on joutunut jättämään kotinsa ja heistä lähes neljä miljoonaa on paennut Ukrainan ulkopuolelle.

Euroopan Unioni on 3.3.2022 päättänyt Ukrainan pakolaisia koskien ottaa käyttöön tilapäisen suojelun direktiivin, joka voidaan ottaa käyttöön poikkeustilanteessa rajatuksi ajaksi. Suomi on päättänyt tilapäisen suojelun kohderyhmästä 7.3.2022. Käytännössä tilapäisen suojelun direktiivi koskettaa laajasti maassa olevia ukrainalaisia, vaikka he olisivat saapuneet maahan jo ennen jo sotatoimien aloittamista 24.2.2022. Valtioneuvoston päätös on voimassa 4.3.2023 saakka. Päätöstä suojelun antamisesta voidaan EU:ssa tarvittaessa pidentää 6 kuukauden jaksoissa, yhteensä enintään 3 vuoteen.

Ukrainasta paenneiden tilapäiseen suojeluun rekisteröityneiden määrät ovat kohonneet nopeasti. Tilapäiseen suojeluun on tähän mennessä rekisteröitynyt n. 15 000 henkilöä (tilannetieto 1.4.2022). Sisäministeriö on arvioinut, että tulijoita voisi olla tämän vuoden aikana 40 000 – 80 000 henkilöä. Tämä merkitsee n. 3-5-kertaista määrää tämän hetken tilanteeseen verrattuna. Tilanne voi nopeasti muuttua asuttamisen suhteen vaikeaksi, joten kaikkien voimavaroja tarvitaan tilanteen hallintaan.

Tilapäistä suojelua saavien vastaanotosta vastaa Maahanmuuttovirasto. Tilapäistä suojelua saavat ovat oikeutettuja vastaanottopalveluihin. Vastaanottopalveluiden saaminen edellyttää kirjautumista vastaanottokeskuksen asiakkaaksi, vaikka tulijan majoitus olisikin järjestynyt muutoin kuin vastaanottokeskuksessa, eli esimerkiksi yksityismajoituksessa. Vastaanoton perusrungon muodostaa vastaanottokeskusverkosto, jota ollaan täydentämässä mallilla, jossa kunta voi toimia vastaanottopalveluiden järjestäjänä.

Sisäministeriö on yhteistyössä muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa koonnut muistion asioista, jotka liittyvät Ukrainasta paenneiden oleskeluun Suomessa. Muistio on tarkoitettu ohjeeksi erityisesti viranomaisten käyttöön. Sen pohjalta viranomaiset ovat laatineet myös tarkempaa ohjeistusta asiakkaille ja kunnille. Muistio toimitetaan kaupunginhallitukselle oheismateriaalina.

Jämsän kaupunginhallitus on kaupunginjohtajan ajankohtaiskatsauksen yhteydessä kokouksessaan 28.3.2022 ohjeistanut viranhaltijoita vastaamaan pakolaisten majoittamisen ja tilapäisen suojelun statuksen oikeuttamiin palveluiden järjestämiseen.

Huhtikuun ensimmäiseen viikonloppuun mennessä Jämsään on saapunut reilu 10 tilapäisen suojelun piiriin kuuluvaa ukrainalaista. Ensimmäiset lapset ovat aloittaneet perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa.

Jämsän kaupunki, Kiinteistö Oy Jämsänmäki ja SPR:n Jyväskylän vastaanottokeskus ovat valmistelleet mallin pakolaisten vastaanottamiseksi. Jyväskylän vastaanottokeskus laajenee Jämsään asuntopohjaiseksi vastaanottokokonaisuudeksi. Vastaanottokeskus organisoii toiminnan ja vastaanottopalvelut. Ensi vaiheessa SPR on vuokrannut Kiinteistö Oy Jämsänmäeltä 33 asuntoa Seppolan alueelta. Kaikkiaan Maahanmuuttoviraston ja SPR:n välinen sopimus mahdollistaa 250 pakolaisen vastaanoton Jämsän alueelle. Myös yksityisillä toimijoilla on suunnitelmia vastaanottokeskustoiminnan käynnistämiseksi Jämsässä.

Kaupunginjohtaja on koonnut yhteistyöryhmän tilanteen hallitsemiseksi ja tiedonkulun varmistamiseksi. Kaupungin toiminnoista keskeisesti on mukana asuntopalvelut, sivistystoimen palvelut ja sosiaalityö. Lisäksi ryhmässä on edustus vastaanottokeskuksesta, terveystoimista, seurakunnasta ja vapaaehtoistoiminnasta. Maakunnallista ja kansallista yhteistyötä koordinoidaan viranomaisten yhteistyöverkostoissa, mm. työllisyyden osalta.

Peruspalveluiden valmius pakolaisten vastaanottoon on nostettu. Keskeisiä palveluita ovat esi- ja perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen järjestäminen. Jos henkilöllä on oleskelulupa tilapäisen suojelun perusteella, hänellä on oikeus terveystoimiin saman laajuisesti kuin niillä, joilla on kotikunta Suomessa. Lisäksi hänellä on oikeus välttämättömiin sosiaalihuollon palveluihin. Näiden sosiaali- ja terveystoimien järjestämisvastuu on vastaanottokeskuksella.

Myös matkailijat, jotka oleskelevat Suomessa 90 vuorokautta, ovat oikeutettuja kiireellisiin terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluihin, joiden järjestämisestä vastaa kunta tai sairaanhoitopiiri.

Työntekijöinä Suomessa olevat ukrainalaiset rinnastetaan terveydenhuollon palveluissa kotikuntalaisiin ja he saavat kunnan, sairaanhoitopiirin tai työterveyshuollon järjestämät palvelut. He saavat myös välttämättömät ja kiireelliset sosiaalihuollon palvelut kunnasta.

Jämsän kaupungille vuoden 2022 aiheutuvien kustannusten arviointi on muuttuvassa tilanteessa haastavaa. Palveluiden järjestämisestä aiheutuu mm. henkilöstö-, tila-, tulkkaus-, kuljetus- ja materiaalikustannuksia. Kustannusten erittelyä varten on taloushallintoon tehty erillinen tunniste. Suomen hallitus on kehysriihessään 5.4.2022 päättänyt korvata kunnille takautuvasti 4.3. alkaen sotapakolaisten vastaanotosta ja palveluiden järjestämisestä johtuvat kustannukset.

Toimivalta, johon päätös perustuu:
Hallintosääntö § 25

Kaupunginhallitus päättää

- 1) antaa konserniohjeen Kiinteistö Oy Jämsänmäelle vapaiden asuntojen vuokraamiseksi vastaanottotoimintaan,
- 2) valtuuttaa kaupungin järjestämisvastuulla olevista palveluista vastaavat toimiala- ja tulosaluejohtajat tekemään tarvittavat ratkaisut palveluiden järjestämiseksi tilapäisen suojelun saaneille,
- 3) arvioida kaupungin kustannusvaikutuksia kevään aikana ja tehdä tarvittavat määrärahojen muutosesitykset valtuustolle lisätalousarvion yhteydessä.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.